

"אם בזקתי תלכו" (ויקרא כ' ג')

על השאלה, מדוע מובא עניין לימוד התורה בלשון "הליכה" מביא ה"אור החיים" הקדוש לא פחות מ-42 תירוצים. אחד התירוצים הוא על דרך מאמר חז"ל בגמרא "מאן דאתיליד בכוכב נוגה יהיה עתיר זנאי" (שבת קנז). עוד נאמר שם שאמרו הכלדאים (חזוים בכוכבים-רש"י) לאמו של רב נחמן בר יצחק שעל פי הכוכבים בנה יהיה גנב, האמא הקפידה שבנה לא ילך אף פעם בגלוי ראש, ואמרה לו תמיד "כסה ראשך כדי שתהיה לך יראת שמים", לא הבין הילד מדוע אמו אומרת לו כך עד שיום אחד הוא ישב ללמוד תחת הדקל שלא היה שלו, ונפל ממנו כיסוי הראש וקטף אשכול תמרים בשיניו. רואים מכאן שהמזל של האדם יכול לפעול בו לעשות הרע, וחשש הקב"ה שהאדם יתייאש ויאמר שכיון שהוא נולד במזל שגורם לו להרשיע הרי שאין בידו לתקן את עצמו ויש לו דין של אנוס שהוא פטור מעונש. לכן אמר הכתוב: "אם בחקתי", שהם המזלות, "תלכו", כלומר המזלות יסובבו אתכם ללכת בדרך לא טובה אין טענה זו פוטרת אתכם מעונש, אלא "ואת מצותי תשמרו" על כל פנים אתם מחויבים לקיים את המצוות, ויש אפשרות להתגבר על המזל, כפי שעשתה אמו של רב נחמן, וזה מה שאומר "ועשיתם אותם".

"ונתתי משכני בתוכם" (ויקרא כ' יא)

מבאר הרמב"ן שכל הברכות האלה הם כולם נסים, כי לא יתכן על פי הטבע שיבואו הגשמים ויהיה גם שלום מהאויבים וגם יבא מורך בלבם לנוס מאה מפני חמשה כפי שיקרה כאשר נקיים את החוקים והמצוות, וגם כל ההיפך שיקרה לעם ישראל כאשר לא יקיימו את החוקים. ואף על פי שהם נסים נסתרים, שיהא העולם כמנהגו נוהג, אבל הם יתפרסמו בגלל העובדה שהם קבועים ומתקיימים על הכלל. כי בהחלט יתכן שצדיק אחד יחיה, ויסיר ה' מחלה מקרבו, וימלא ימיו, ואפילו באדם רשע הדבר יכול לקרות. אבל שהדבר יתקיים בכל הארץ ועל כל העם, שירד הגשם בעתו, ויהיה שובע, שלווה, שלום, בריאות, גבורה, ושברון האויבים, וזהו דבר שאין כמוהו בכל העולם, ובוה יודע לכל ש"מאת ה' היתה זאת". ועל כך נאמר: "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך" (דברים כח' ט), גם בעניין הקללות יהיה הדבר, שבעונשי הארץ נאמר: "ונתתי את שמיכם ככרזל" (ויקרא כ' יט), ובעונשי החולי נאמר: "וחלאים רעים ונאמנים" (דברים כח' נט), שיקולל המאכל ויחליא, ויתפרסם הנס בהיותו תמיד קיים בכולם. על כן כתוב: "ואמר הדור האחרון בניכם אשר יקומו מאחריכם והנוכרי אשר יבא מארץ רחוקה וראו את מכות הארץ ההיא ואת תחלואיה" (דברים כט' כא), שלא יתמהו באיש שהוא אשר "רבעה בו כל האלה", כי יהיה כן פעמים רבות, כמנהגו של עולם בכל האומות, שיבואו מקרים רעים באיש אחד, אבל רק בארץ ההיא יתמהו וישאלו "כל הגוים על מה עשה ה' ככה לארץ הזאת" (דברים כט' כג), כי כולם יראו וידעו כי יד ה' עשתה זאת ויאמרו: "על אשר עזבו את ברית ה' א-לקי אבותם" (דברים כט' כג).

"ונתתי משכני בתוכם" (ויקרא כ' יא)

מבאר ה"ספורנו" שכוונת הכתוב: "ונתתי משכני בתוכם", היא להבטיח שהשכינה תשרה "בתוכם", בכל מקום שתהיו כפי שהיה קודם חטא העגל שנאמר: "בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבא אליך" (שמות כ' כא) ומה שכתוב: "ולא תגעל נפשי אתכם" ההבטחה היא לעולם, ככתוב: "לא יוסף להגלותך" (איכה ד' כב) וכמו שנאמר: "כן נשבעתי מקצף עליך ומגער בך" (ישעיה נד' ט)

"והשימותי את מקדשיכם ולא אריזו בריזו ניוזוזכם" (ויקרא כ' לא)

לכאורה, אם התקיים "והשימותי את מקדשיכם" ואין בית המקדש אז מה יש להריח שצריך הכתוב להדגיש "ולא אריח בריח ניחוחכם"? מתרץ המהרי"ל דיסקין על פי מה שאמרו חז"ל (יומא לט) ששנים רבות אחרי החורבן היו מריחים עוד את ריח פיטום הקטורת. ועל כך בא הכתוב ואמר "והשימותי את מקדשיכם" דהיינו שיגיע זמן שאפילו אותו הריח לא יגיע לכם וזהו "ולא אריח את ניחוחכם" שישכח זכר הריח ניחוח שלא יריח עוד.

"ואף גם זאת בהיותם בארץ איביהם" (ויקרא כ' מוד)

מבאר רבינו בחיי שעל פי הפשט כוונת הכתוב היא שלמרות שעתיד הקב"ה להביא עליהם את הפורענות הזאת, בכל זאת הוא לא ימאס את בני ישראל אלא ישמור להם את הברית. ובמדרש פירשו את הכתוב "זאת" על התורה שעליה כתוב: "וזאת התורה" (דברים ד'), וכוונת הכתוב לרמוז שהתורה לא תזוז מעם ישראל אפילו בהיותם בגלות בארץ אויביהם, כפי שהבטיח הכתוב "כי לא תשכח מפי זרעו", וזה מבאר את שאלת חז"ל במדרש "וכי מה נשתייר להם לישראל שלא נמאסו ושלא נגעלו? והלא כל המתנות הטובות שניתנו לישראל ניטלו מהם ולולא התורה שנשתיירה להם לא הניחו להם האומות כלום".

לרפואת כל חולי עמו ישראל, ובכללם:

פורטונה בן חמו בת סימונה, פרלה ביטון בת שמחה, שולה לוי בת גורג'יה, ספיר בת זהבה, עמית בת עליזה, עוז בן דבורה רחל, שמחה בת מרצדס, רות בת שמחה, רותם בת לוס, גיא אורי בן רונית, משה בן רבי.

הארות והערות ניתן להפנות לטלפון: 052-3268315 או בדוא"ל: Yossef.Benhamo@gmail.com

מדרשת "ויזרע יצחק" מרכז לתורה ושירה, בית כנסת "שבת אחים" נווה גן פ"ת

גמ"ח "יד יצחק": מבחר תפילין רש"י (ספרדי, אשכנזי, איטרי)

דף יומי" ימים א'-ה' אחרי ערבית

גמ"ח "בית יצחק": ספרים ל"חננוכת בית" ו"ברית יצחק"

לימוד טעמי המקרא יום ד' 15:19-18:30

לבירור פרטים ולהשאלה: בן חמו יוסף 052-3268315, 050-6292492

לימוד סידור תפילה יום ד' 19:15-20:00